

8. Στίχοι 1033-1063

8.1. Ερμηνευτικές ερωτήσεις ανοικτού τύπου

(ελεύθερης ανάπτυξης και σύντομης απάντησης)

1. Ποια κατηγορία απευθύνει ο Κρέων στον Τειρεσία και γιατί;
2. Ποια άποψη έχει ο Κρέων για τους μάντεις; Ποια θεωρεί ως κίνητρα των ενεργειών τους;
3. Να χαρακτηρίσετε τον Κρέοντα από τη στάση του απέναντι στον Τειρεσία.
4. Ποια άποψη εκφράζεται στην ενότητα για την τύχη του ανθρώπου, όταν κίνητρο των πράξεών του είναι το κέρδος;
5. Ποια είναι η αξία της *εὐβουλίας* (ορθής σκέψης), όπως προκύπτει από τα λόγια του Κρέοντα και του Τειρεσία;
6. Ποιες κατηγορίες διατυπώνει ο Κρέων εναντίον του Τειρεσία και ο Τειρεσίας εναντίον του Κρέοντα (1033-1063);
7. Τι φανερώνει το γεγονός ότι ο Κρέων είναι απρόθυμος να ακούσει μια διαφορετική από τη δική του γνώμη, ακόμη κι αν προέρχεται από έναν μάντη;
8. Πώς κρίνετε την επιμονή του Κρέοντα να μην επιτρέψει την ταφή του Πολυνείκη (1039-1044);
9. Σε ποια σημεία του κειμένου ο Κρέων δείχνει αυτοσυγκράτηση και δε θέλει να κάνει πιο έντονη τη σύγκρουσή του με τον Τειρεσία;
10. *βλάβη* (1051), *νόσος* (1052): α) Ποια ιδιότητα του ανθρώπου χαρακτηρίζουν οι λέξεις αυτές και ποια είναι η θέση του Κρέοντα και του Τειρεσία γι' αυτήν; β) Η άποψη αυτή έχει γενικότερο κύρος; Να διατυπώσετε τη γνώμη σας και να την αιτιολογήσετε.
11. *οὐ βούλομαι τὸν μάντιν ἀντειπεῖν κακῶς* (1053): Να επισημάνετε τους λόγους ή τις αντιδράσεις του Κρέοντα που διαψεύδουν αυτόν τον ισχυρισμό του.
12. *ἐξ ἔμοῦ γὰρ τήνδ' ἔχεις σώσας πόλιν* (1058): Τι εννοεί με τα λόγια αυτά ο Τειρεσία;

13. Πώς αντικρούει ο Κρέων στους στίχους 1043-1044 την κατηγορία του Τειρεσία ότι με τις αποφάσεις του προσβάλλει τους θεούς;
14. Να εντοπίσετε τα γνωμικά του κειμένου και να αναλύσετε το περιεχόμενό τους.
15. Ποια είναι η κλιμάκωση των συναισθημάτων του Κρέοντα και του Τειρεσία στους στίχους 1033-1063;
16. Οι συγκρούσεις εγκόσμιας εξουσίας (βασιλιάδων, στρατηγών κ.λπ.) και υπερκόσμιας δύναμης (μάντεων, ιερατείου κ.λπ.) είναι συνηθισμένες στην αρχαία ελληνική γραμματεία. Στην *Ίλιάδα* του Ομήρου έχουμε τη σύγκρουση του Αγαμέμνονα με τον μάντη Κάλχα (Α, στ. 101 κ.ε.) και στην τραγωδία *Οιδίπους Τύραννος* του Σοφοκλή τη θαυμάσια σκηνή με τον Τειρεσία¹⁸. Αφού μελετήσετε τα σχετικά χωρία να επισημάνετε ομοιότητες και διαφορές με τη σκηνή Κρέοντα - Τειρεσία. Να γράψετε σ' ένα μικρό δοκίμιο τις παρατηρήσεις σας.

8.2. Γραμματικές ασκήσεις

1. Σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις να υπογραμμίσετε το μέρος της ορθής απάντησης.

πίπτουσι (1045): είναι γ' πληθ. οριστ. ενεστ. ή δοτ. πληθ. μετ. ενεστ.;

ψευδῆ (1054): είναι αιτιατ. εν., θηλ. γέν. ή αιτιατ. πληθ., ουδ. γέν.;

ἔμοῦ (1058): είναι προσωπική ή κτητική αντωνυμία;

ὑμῖν: είναι προσωπική αντωνυμία α' ή β' προσώπου;

πλήρης (1052): είναι επίθετο αρσενικού ή θηλυκού γένους;

κίνει: είναι οριστική ή προστακτική ενεστ. του *κινέω-ῶ*;

¹⁸ Βλ. Παράλληλα κείμενα, αρ. VII.

2. Να γράψετε τα παραθετικά των επιθέτων και επιρρημάτων που ακολουθούν. (Τα επίθετα να γραφούν στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση).

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
<i>δεινοί</i>		
<i>αίσχρους</i>		
<i>καλῶς</i>		
		<i>κράτιστον</i>
		<i>πλείστη</i>
<i>πλήρης</i>		
<i>ψευδή</i>		
<i>σοφός</i>		

3. Σοφὸς σὺ μάντις, ἀλλὰ τὰδικεῖν φιλῶν:
- Να ξαναγράψετε την πρόταση μεταφέροντας τις υπογραμμισμένες λέξεις στον πληθυντικό αριθμό.
 - Να κλίνετε το ονοματικό σύνολο «σοφὸς μάντις» στις πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού αριθμού.
4. ἔξ ἐμοῦ γὰρ τήνδ' ἔχεις σώσας πόλιν:
- Να ξαναγράψετε τη φράση μεταφέροντας τους κλιτούς τύπους στον πληθυντικό αριθμό.
 - Να κλίνετε το ονοματικό σύνολο «τήνδε πόλιν» στις πλάγιες πτώσεις του ενικού και του πληθυντικού αριθμού.
5. σώσας, κρύψετε, λέγωσι: Να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο όλων των εγκλίσεων στον ενεστώτα και τον αόριστο α' της ενεργητικής φωνής.

8.3. Συντακτικές ασκήσεις

1. *τάφω δ' ἐκείνον οὐχὶ κρύψετε,
οὐδ' ἦν θέλωσ' οἱ Ζηνὸς αἰετοὶ βορὰν
φέρειν νιν ἄρπάζοντες ἔς Διὸς θρόνους* (1039-1041):
Να γίνει συντακτική αναγνώριση των υπογραμμισμένων λέξεων.
2. α) *εὔ γὰρ οἶδ'(α) ὅτι // θεοὺς μιαίνειν οὔτις (= οὐ τις) ἀνθρώπων σθένει*
(1043-1044): Να χαρακτηριστούν οι προτάσεις και να γίνει συντακτική αναγνώριση των υπογραμμισμένων λέξεων.
β) *Ταύτης σὺ μέντοι τῆς νόσου πλήρης ἔφυς* (1052):
Να αναγνωριστούν συντακτικῶς οι υπογραμμισμένες λέξεις.
3. *Οὐ βούλομαι τὸν μάντιν ἀντειπεῖν κακῶς* (1053)
Σοφὸς σὺ μάντις, ἀλλὰ τὰδικεῖν (= τὸ ἀδικεῖν) φιλῶν (1059):
Να χαρακτηρίσετε συντακτικῶς τα απαρέμφατα και να προσδιορίσετε τη συντακτικὴ τους θέση.
4. Να αναγνωριστούν συντακτικῶς οι λέξεις: *κράτιστον* (1050), *κτημάτων* (1050), *πτώματ'(α)* (1046), *με* (1054), *τὸν μάντιν* (1053).
5. *λέγων* (1054), *ὄντας* (1057): Να χαρακτηρίσετε συντακτικῶς τις μετοχές.

8.4. Λεξιλογικὲς ασκήσεις

1. Να γράψετε ἓνα συνώνυμο στη νέα ελληνική για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: *οἶδα, οἶμαι, βούλομαι, βροτοί, βορά, εὐβουλία, ταγός, φιλῶ.*
2. Να γράψετε στή νέα ελληνική δύο παράγωγα (απλά ἢ σύνθετα) για καθένα από τα ρήματα: *κρύπτω, μιαίνω, φράζω.*
3. Να εντοπίσετε στους στίχους 1047-1064 λέξεις που ἔχουν ετυμολογική συγγένεια με αυτές που ακολουθούν:

<i>απεμπολώ</i>	<i>επιβλαβής</i>	<i>αφροσύνη</i>
<i>επάργυρος</i>	<i>βούληση</i>	<i>διάλογος</i>
<i>επίκτητος</i>	<i>δοξασία</i>	<i>πληρότητα</i>